

Uppgifter om skottlossning i direktsändning om terrordåd var osakliga

Granskningsnämndens senaste sammanträde tog bland annat upp tre SVT-ärenden. I samband med SVT Nyheters direktsändning om terrordådet på Drottninggatan så uppgavs felaktigt att polisen hade bekräftat skottlossning vid Fridhemsplan. Trots att dessa uppgifter dementerades senare i sändningen så ansågs felet vara så allvarligt att sändningen stred mot kravet på saktighet.

En debatt i Aktuellt mellan Kristdemokraternas partiledare och en SVT-medarbetare skulle handla om yttrandefrihet i vid bemärkelse. Men nämnden ansåg att SVT-medarbetaren fällde så värderande omdömen kring ett KD-förslag att inslaget stred mot kravet på opartiskhet.

I en påannons för ett Rapport-inslag om en ny metod för att lära ut svenska nämndes felaktiga uppgifter om hur lång tid det tar för nyanlända att få jobb. Anmälaren ansåg att siffrorna var osakliga och även Granskningsnämnden ansåg att SVT brustit i sin saktighetskontroll, men uppgifterna var inte av avgörande betydelse och inslaget friades därför.

Läs mer om nämndens beslut här i infobrevet!

DELAR AV DIREKTSÄNDNING OM TERRORDÅD BRAST I SAKLIGHET

FÄLLT: SVT Nyheter, SVT1, 2017-04-07, sändning om ett misstänkt terrordåd på Drottninggatan; fråga om saktighet och mediets genomslagskraft. Dnr. 17/01058.

SVT Nyheter sände direkt i SVT1 och SVT Play med anledning av att en lastbil kört på flera människor på Drottninggatan i Stockholm. Sändningen anmäldes av flera personer som bland annat ansåg att SVT genom att "upprepade gånger vidarebefordra obekräftade rykten och uppgifter om bland annat skottlossning vid Fridhemsplan" ökade på allmänhetens oro och skapade kaos och panik.

SVT Nyheter började sända direkt om det misstänkta terrordådet klockan 15.03 i SVT Play. Flera medier rapporterade vid den här tiden om att polisen bekräftat uppgifter om skottlossning på flera håll. Ungefär klockan 15.43 nämnde programledaren i SVT:s studio uppgifter om skottlossning för första gången, då med hänvisning till uppgifter i Dagens Nyheter. Klockan 15.45 fick SVT Nyheters redaktion en egen bekräftelse från polisen om att polisen hade agerat på larm om skottlossning vid Fridhemsplan. Därefter nämndes uppgifter om skottlossning fyra gånger från klockan 16.00:

Reporter: *...Polisen ska också ha bekräftat skjutningar vid Fridhemsplan. Det vet vi fortfarande ingenting mer – det kommer inga fler uppgifter om vad detta kan röra sig om, om det finns någon koppling till detta. Läget är fortfarande väldigt förvirrat och väldigt stökigt nere i centrala Stockholm...* (Cirka 16.06)

Programledaren: *Vi har också fått bekräftat att det ska ha varit skottlossning vid Fridhemsplan, inte alls så långt ifrån den här platsen. Om de här händelserna hör ihop vet vi ännu så länge inte.* (Cirka 16.09)

Reporter: *Och så har vi också de här då bekräftade uppgifter om skottlossning vid Fridhemsplan men fortfarande har jag inte hittat någonting som säger vad det kan handla om eller om det finns någon koppling till detta förmodade terrorattentat.* (Cirka 16.13)

Reporter: *Man får väl också understryka att fortfarande är det något oklart – det står ibland att det är bekräftade uppgifter och ibland står det att det inte är bekräftade uppgifter när det gäller skottlossningen vid Fridhemsplan. Så att fortfarande är det ett väldigt oklart läge och polisen har inte*

bekräftat allt som vi skulle vilja ha bekräftat vid det här läget så att säga så vi får väl slänga in en liten varningsflagg för att det fortfarande kan vara vissa uppgifter som kommer att ändras och som trots allt kanske inte är helt korrekta.

Klockan 16.32 fick redaktionen veta att uppgifterna om skottlossning vid Fridhemsplan har dementerats av polisen. Detta förmedlades också till tittarna. Dementin upprepades klockan 17.07. Programledarna varnade också flera gånger under sändningen för att många uppgifter var osäkra.

SVT skrev i sitt yttrande att det händer att felaktiga uppgifter förekommer under en pågående publicering. Men att avstå från att rapportera är inte alltid ett alternativ då man riskerar att då undanhålla information från publiken som kan visa sig vara oerhört viktig – i vissa fall för människors säkerhet. Uppgifterna om skottlossning vid Fridhemsplan rättades också klart och tydligt under sändningens gång.

Granskningsnämnden konstaterade i sitt beslut att SVT direktsände med anledning av en exceptionell och dramatisk nyhetshändelse och att det tydligt framgick att rapporteringen befann sig i ett inledningsskede. Nämnden ansåg att det i en sådan situation måste vara möjligt för SVT att förmedla uppgifter som inte kunnat verifieras, förutsatt att detta görs tydligt för publiken. Genom att det löpande och vid upprepade tillfällen uppgavs att redaktionen försökte reda ut vilka uppgifter som kunde bekräftas utifrån den stora mängd information som inkom till SVT, fick publiken tillräckligt tydligt anses ha informerats om uppgifternas beskaffenhet. Sändningen stred därför inte mot kravet på saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft när det gällde det faktum att man i ett nyhetsprogram spred obekräftade uppgifter.

Vad gällde den påstådda skottlossningen vid Fridhemsplan uppgav dock reportern och programledaren att polisen hade bekräftat skottlossning samt att det varit skottlossning vid Fridhemsplan. Detta trots att redaktionen endast hade fått bekräftat att polisen agerat på larm om skottlossning vid Fridhemsplan. Med hänsyn till allvaret i uppgifterna ansåg granskningsnämnden därmed att sändningen stred mot kravet på saklighet.

BRISTANDE SAKLIGHETSKONTROLL MEN FRIAT INSLAG OM SVENSKUNDERVISNING

FRIAT: Rapport, 2017-10-22, SVT1, kl. 19.30, inslag om svenskundervisning för nyanlända; fråga om saklighet. Dnr. 17/02976.

Inslaget handlade om att Svenska Akademien utarbetat en metod för att nyanlända snabbare ska lära sig svenska. I påannonseringen sa nyhetspresentatören bland annat att *”i dag tar det i genomsnitt sju år innan en nyanländ person får jobb. Och ett hinder är att för många är för dåliga på svenska. Nu har Svenska Akademien reagerat.”* Därefter intervjuades fyra svenskelever och en ledamot i Svenska Akademien om nyanländas undervisning i svenska. Inslaget anmäldes av flera personer som ansåg att uppgiften att det i dag tar i genomsnitt sju år för en nyanländ att få jobb var fel.

SVT skrev i sitt yttrande att uppgiften om att det tar sju år innan en nyanländ person får jobb kom från ledamoten i Svenska Akademien som intervjuades. Samma uppgift har tidigare använts av ministrar under alliansregeringen och av andra medier. I efterhand kunde SVT konstatera att det hade varit mer korrekt att använda sig av uppgifter från Statistiska centralbyrån (SCB) och säga att *”hälften av de nyanlända är förvärvsarbetande efter åtta år i Sverige”*. SVT ansåg dock inte att uppgiften var av sådan vikt att den innebar att inslaget stred mot kravet på saklighet.

Granskningsnämnden konstaterar i sitt beslut att SVT inte har gjort en tillräcklig saklighetskontroll. Men nämnden anser inte att uppgiften om hur lång tid det tar för en nyanländ att komma i arbete var av avgörande betydelse och därför strider inslaget inte mot kravet på saklighet.

Granskningsnämnden konstaterade i sitt beslut att SVT inte har gjort en tillräcklig saklighetskontroll. Men nämnden ansåg inte att uppgiften om hur lång tid det tar för en nyanländ att komma i arbete var av avgörande betydelse och därför stred inslaget inte mot kravet på saklighet.

SVT-MEDARBETARE ANSÅGS VARA PARTISK I DEBATT MED PARTILEDARE

FÄLLT: Aktuellt, 2017-09-28, SVT2, kl. 21.00, debatt om eventuellt förbud mot samröre med våldsbejakande organisationer; fråga om opartiskhet. Dnr. 17/02686.

Inslaget var utformat som en debatt kring frågan om det ska införas förbud mot att vara medlem i och att bilda våldsbejakande organisationer. Bakgrunden till debatten var att Nordiska motståndsrörelsen, NMR, fått tillstånd att demonstrera genom Göteborg i samband med bokmässan och att två partier, Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna, föreslagit förbud mot sådana organisationer.

Två debattörer med olika ståndpunkter i förbudsfrågan – Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch Thor och journalisten Jan Josefsson – deltog.

Debatten i Aktuellt anmäldes till Granskningsnämnden och anmälaren bad nämnden att bedöma om det var förenligt med public service-uppdraget att en SVT-journalist ställer upp i politiska debatter.

SVT skrev i sitt yttrande att det från början var avsikten att KD skulle debattera med Liberalerna, som var emot ett förbud. Men Liberalerna tackade nej under dagen. Därmed förändrades förutsättningarna för debatten och redaktionen valde att istället för partipolitiska skillnader lyfta fram de mer övergripande principiella frågorna som ytterst har med yttrandefriheten att göra. Därmed framstod det som intressant att bjuda in en debattör som utan partipolitisk koppling profilerat sig som en stark företrädare för yttrandefrihet i vid mening. Valet föll på Jan Josefsson, en av landets mest kända journalister som i många år profilerat sig som förkämpe för yttrandefriheten.

Josefsson bjöds inte in i egenskap av anställd journalist på SVT, utan deltog i sin allmänna yrkesroll och med det principiellt grundläggande förhållningssätt som följer av detta. I grundläggande principiella frågor om yttrandefrihet och pressfrihet kan journalister enligt SVT vara relevanta debattörer även om de är anställda inom public service med de krav på opartiskhet som där krävs. I detta fall har deltagandet skett utan att skada trovärdigheten. Därför ansåg SVT i sitt yttrande att inslaget inte stred mot opartiskheten i sändningstillståndet.

Granskningsnämnden var oenig i sitt fällande beslut. Utgångspunkten för inslaget var ett kontroversiellt förslag från Kristdemokraterna om att samröre med våldsbejakande organisationer skulle förbjudas. Jan Josefsson var en sådan företrädare för SVT för vilken kravet på opartiskhet gäller fullt ut. Enligt nämndens mening kunde det i och för sig godtas att han deltog i den aktuella diskussionen, särskilt med beaktande av att ämnet gällde yttrandefrihet. En majoritet av ledamöterna ansåg emellertid att flera av Jan Josefssons uttalanden om KD:s förslag, inte minst i den senare delen av debatten, var så värderande att de innebar ett ställningstagande i strid med kravet på opartiskhet.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!